

Copyright foto

24-uurs-filmpjes in de stal blijken openbaring

Opstaan en liggen goede graadmeter koecomfort

Koecomfort houdt in dat een koe natuurlijk gedrag kan vertonen. Dit betekent ook op een natuurlijke manier opstaan en gaan liggen. Veel veehouders denken dat het in hun stal wel goed zit, maar een 24-uurs-filmpje kan er een heel ander licht op werpen, zo blijkt op een zomeravondbijeenkomst van de Melkvee Academie.

De deelnemende veehouders aan de zomeravondbijeenkomst van de Melkvee Academie bekijken het koecomfort op het bedrijf van Sivert Muller in het Groningse Ten Post.

De bijeenkomst over koecomfort vindt plaats bij melkveehouder Sivert Muller in het Groningse Ten Post. Spreker is Johan Bakker, verkoopadviseur bij de Friese stalinrichter Cowhouse International. Hij vertelt hoe een koe op een natuurlijke wijze opstaat. „Eerst gaat de kop naar voren en omlaag met een gestrekte hals. Dat dient als contragewicht voor de achterpoten, die het achterlijf moeten opdrukken. Vervolgens strekt ze de voorpoten. Dan gaat de kop omhoog en doet de koe een stap naar voren”, doceert Bakker aan de pakweg dertig melkveehouders. Een koe moet volgens hem in de stal op dezelfde manier kunnen opstaan als in de wei. „Op deze beweging moet je dus eigenlijk de ligboxen baseren.” In veel gevallen is de kopboom letterlijk een hinderpaal en zal een koe vanwege een slechte diepte-inschatting de kop niet naar voren strekken, stelt Bakker. Wil een koe ‘natuurlijk’ kunnen opstaan in de box, dan moet ze daarvoor over een minimale lengte van drie meter en een minimale breedte van 1,27 meter kunnen beschikken. Dat is niet zozeer de boxafmeting, maar de ruimte die een koe nodig heeft. Een koe verricht ook de meeste inspanning bij het opstaan en gaan liggen. Hoe moeilijker dat gaat, hoe meer slijtage en hoe minder snel de koe gaat liggen, terwijl een koe gemiddeld 14 uur moet liggen. Observeren van het opstaan en liggen is wellicht de belangrijkste graadmeter voor een goed koecomfort, volgens Johan. „Als een koe sneller en langer ligt, produceert ze meer melk. Juist bij het liggen wordt de bloedsomloop naar de uier versneld. Bovendien vermindert het stress en zorgt het voor meer rust in de stal.”

Weinig kopruimte

De groep melkveehouders gaat de stal van Sivert Muller in om te kijken hoe het is gesteld met het koecomfort. Sivert boert pas sinds oktober vorig jaar op het bedrijf in Ten Post. De stal dateert van 1969; het is een van de oudste in de omgeving. Hij heeft er wel twee Lely-robots in staan, maar er zitten nog oude ligboxen in. Sivert is dan ook gebrand op feedback van zijn collega's. Het meest opvallende is dat de 125 koeien weinig kopruimte hebben. De buitenmuur en de houten tussenschotten belemmeren de koeien om bij het opstaan de hals te strekken. Even later toont Bakker een paar filmpjes met koeien die door de verkeerde ligbox met heel veel moeite opstaan. De Cowhouse-adviseur laat ook een versneld 24-uurs-filmpje van de stal van Sivert zien. Het blijkt dat de koeien heel lang wachten voordat ze gaan liggen, waardoor ook nog de looppaden worden geblokkeerd. In een ander filmpje is te zien hoe koeien bewegen als de boxen koevriendelijk zijn. Als ze na het melken de stal binnenkomen, gaan ze vrijwel direct liggen en ontstaan er geen files op de looppaden. De 24-uurs-filmpjes blijken een ware eyeopener voor de melkveehouders Johan: „Veel melkveehouders denken dat de koeien snel gaan liggen, want na het melken liggen de meeste koeien inderdaad in de boxen. Zo'n

filmpje kan echter laten zien dat veel koeien langer dan een kwartier voor de boxen staan voordat ze gaan liggen.”

Box te kort

„Het viel mij op dat mijn koeien niet gingen liggen omdat de box te kort is”, reageert Sivert Muller op het filmpje uit zijn eigen stal. „Ik zie ook dat de schoftboomboizen te laag hangen en dat de koeien geen ruimte hebben om hun kop vooruit te steken.”

Melkveehouder André van der Schans vindt zo'n filmpje een openbaring. In Noordwolde heeft hij een bedrijf met 55 koeien; hij zou zelf ook wel zo'n filmpje willen laten maken. „Je zag dat een koe tot wel een uur voor de ligbox stond voordat die ging liggen. Je hebt normaal eigenlijk geen idee hoelang ze voor de ligbox staan.”

„Kun je zo'n film ook goedkoop maken?”, vraagt melkveehouder Barteles Holtrop. Hij heeft een melkvee- en recreatieboerderij in Delfstrahuizen met 150 melkkoeien en een stal uit 2003. Volgens Johan kun je voor 200 euro of minder al een nachtcamera kopen. Op internet zijn gratis programma's te downloaden waarmee je die filmpjes versneld kunt afspelen.

„Ik merk dat veel boeren zo'n filmpje willen, maar dan moet je wel weten waar je op moet letten. Ik zet er vaak ook een vergelijkend filmpje naast, zodat boeren zien hoe snel de koeien gaan liggen in een ideale stal.”

Wat hebben de melkveehouders deze avond geleerd? Barteles: „Je kunt je stal nog zo theoretisch bekijken en alles berekenen, maar de koe vertelt zijn eigen verhaal over koecomfort. Ook blijkt de kopboom vaak in de weg te zitten en dat de koe in een bepaald zichtveld een dode hoek heeft, waardoor ze de kopboom verkeerd inschat en niet goed kan opstaan. Ik heb een vrij nieuwe stal en ik heb de indruk dat mijn koeien goed kunnen opstaan, maar ik ga morgen meteen kijken.” Ook André gaat er nu beter op letten, al heeft hij een vrij nieuwe stal met modern bemeten ligboxen en weinig koeien met kale plekken.

„Het blijkt maar weer hoe belangrijk het kijken naar je koeien is”, zegt dierenarts Ernst Nijenhuis van Van Stad tot Wad Dierenartsen. „Kijk naar de kale hakken, schuurplekken en mest in de boxen. Allemaal tekenen dat de koe slecht ligt en dus ook slecht opstaat en gaat liggen.”

Verbeteringen

Niet iedereen heeft de mogelijkheden om stal en boxen perfect in te richten. Maar een melkveehouder kan wel verbeteringen aanbrengen. Sivert: „Ik ga in elk geval de houten planken weghalen en de schoftboom iets naar voren zetten. En wellicht haal ik ook een gedeelte van de buitenspouwmuur weg om meer ruimte te krijgen.”

André gaat de ventilatie veranderen, zodat de koeien op alle plekken goed liggen. En hij overweegt diepstrooisel. „Verder wil ik toch eens kijken of ik niet meer boxruimte kan realiseren.”

Barteles denkt dat zijn stal voldoet aan de koecomforteisen. „Ik ga eerst kijken of de koeien goed opstaan. Tot nu toe zie ik rust en weinig koeien in de looppaden. Met een filmpje ben ik wel benieuwd hoelang de koeien voor de ligbox staan.”

Dierenarts Nijenhuis: „Ik denk dat stalontwerpers nu nog te veel kijken naar wat de veehouder wil, terwijl ze eigenlijk moeten kijken naar wat de koe wil. Vroeger dacht men vaak: hoe breder de box hoe meer mest in de box, maar het tegendeel blijkt waar. Gelukkig werken wij tegenwoordig steeds vaker met stallenbouwers samen en zullen de koeien in de toekomst op een natuurlijke manier kunnen opstaan.” ■

Copyright foto

Sivert Muller:

„Mijn boxen zijn te kort. Dat is me wel duidelijk geworden.”

André van der Schans:

„Je hebt eigenlijk geen idee hoelang de koeien voor de ligbox staan.”

Barteles Holtrop:

„Ik wist ook wel hoe een koe moest opstaan, maar nu weet ik precies hoe ze dat natuurlijk doet.”

Ernst Nijenhuis:

„Kijk naar je koeien. Naar de kale hakken, schuurplekken en mest in de boxen. Allemaal tekenen dat de koe slecht ligt en dus ook slecht opstaat.”

Johan Bakker:

„Op de beweging van opstaan en gaan liggen moet je eigenlijk de ligboxen baseren.”